

Style aktualizacji siebie u studentów o różnym poziomie osiągnięć artystycznych

Urszula Gembara*

Katedra Seksuologii, Poradnictwa i Resocjalizacji, Uniwersytet Zielonogórski

STYLES OF SELF-ACTUALIZATION AMONG STUDENTS PRESENTING VARIOUS LEVELS OF ARTISTIC ACHIEVEMENTS

Artistic achievements constitute the fullest expression of artistic talents realization. The author of the article presents differences between styles of self-actualization among people with high and low levels of artistic achievements. The styles mentioned above are based on the conception of synergy – consonance with surrounding. The group of people who were researched consisted of the students at their last years of Fine Arts Education. Being aware of life tasks connected with the developmental period of the researched students the author concentrated only on such achievements which are based on the personal initiative of the respondents (it means which base on their own motivation) not on the necessity of studies program realization.

Key words: styles of self-actualization, talents, achievements

WSTĘP

Aktywność plastyczna jest jedną z pierwszych form ekspresji człowieka zarówno w rozwoju jednostkowym, jak i gatunkowym; wyprzedza wypowiedź werbalną. Działania plastyczne występują u ludzi niezależnie od wieku, na wszystkich etapach rozwojowych od okresu niemowlęcego, poprzez wczesne i średnie dzieciństwo, okres dojrzewania po dorosłość – są zjawiskiem występującym powszechnie u dzieci, rzadziej u dorosłych.

W dynamice osobowości pełni ona funkcję regulacyjną będąc swoistą formą rozładowania wewnętrznych konfliktów i napięć. Już samo wykonywanie ruchów ołówkiem na kartce jest wyładowaniem motorycznej energii mięśniowej. Obniżając napięcie psychiczne przyczynia się do lepszego funkcjonowania osoby. Jednak sprowadzanie tak skomplikowanej czynności, jaką jest rysowanie, jedynie do aktywności czysto mechanicznej byłoby dużym uproszczeniem. Podczas rysowania zaangażowane są różne sfery poznawcza, emocjonalna, motywacyjna. Treści psychiczne w rysunku pojawiają się najczęściej nie wprost, ale za pośrednictwem symbolu. Zjawisko to ogranicza autocenzurę poprzez osłabienie mechanizmów obronnych, umożliwia swobodną ekspresję, kontakt z niepoznawalnymi dotąd aspektami własnej osobowości. Ponadto treści te mogą być poddane autoanalizie, a tym samym ulec uświadomieniu. Procesy te wpływają na integrację osobowości. Ponadto przez działania plastyczne

osoba urzeczywistnia własne potencjalne uzdolnienia, co ma duże znaczenie dla pełnego rozwoju osobowości, jest przejawem samorealizacji.

Aktywność plastyczna, o której mowa wyżej, jest formą ekspresji – potrzeby wyrażenia siebie. Pełni funkcje nie tylko intrapsychiczne, ale i społeczne. Ekspresję można rozumieć jako element dialogu – wewnętrzna potrzeba komunikowania innym ludziom swoich myśli, uczuć, wzruszeń (Read, 1976, s. 231) jest porozumieniem się lub próbą porozumienia się, a przez to działalnością społeczną.

Wytwory plastyczne mogą mieć znaczenie nie tylko dla samego autora, ale również dla węższego lub szerszego kręgu odbiorców. Sam odbiór sztuki, bierne obcowanie ze sztuką, również może wpływać korzystnie na rozwój osoby. Wytwór artystyczny wywołuje pewne uczucia, porusza widza. Podobnie jak u samego twórcy, ma wpływ na łagodzenie napięcia psychicznego, może pełnić funkcję społecznie akceptowanego rozładowania wewnętrznych konfliktów, być źródłem samopoznania.

W społeczeństwie jest ponad 16% osób uzdolnionych plastycznie, z czego 13% to osoby o wybitnym talencie, których dzieła mogą wnieść nowe wartości do kultury i sztuki (Clark i Zimmerman, za: Limont, 1994, s. 38-40). Środowiskiem powołanym do wspierania rozwoju uzdolnień plastyczny u dzieci i młodzieży jest szkoła. Cele

* Korespondencję dotyczącą artykułu można kierować na adres: Urszula Gembara, Katedra Zdrowia Publicznego, Uniwersytet Zielonogórski, ul. Energetyków 2a, 65-729 Zielona Góra.
e-mail: ugembara@wp.pl

Niniejszy artykuł składa się ze zmienionych fragmentów pracy doktorskiej napisanej pod opieką naukową ks. prof. Zenona Uchnasta i obronionej w 2007 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W pierwszej wersji był on przedstawiony na konferencji w pt: *Teoretyczne i praktyczne aspekty edukacji uczniów zdolnych*. Toruń, 15-16.10.2010.

te realizowane są początkowo w klasach I-III poprzez zajęcia „nauczanie zintegrowane”, potem na lekcjach wychowania przez sztukę. Specyfika pracy nauczyciela plastyki polega na tym, że jego kompetencje zawodowe zależą zarówno od uzdolnień pedagogicznych, jak i artystycznych.

Uzdolnienia plastyczne należą do grupy uzdolnień specjalnych i mają charakter wysoce złożony. Limont (1994) wymienia następujące typy uzdolnień plastycznych: odtwórcze, odbiorcze, związane z aktywnością w sferze wizualnej bez możliwości kreowania nowych wartości w sztukach plastycznych oraz mistrzostwo w sztukach wizualnych. W pracy nauczyciela wychowania przez sztukę ważne są uzdolnienia umożliwiające własną aktywność artystyczną. Należy przypuszczać, że nauczyciel, który sam jest twórcą, potrafi lepiej wspierać rozwój uzdolnień plastycznych u dzieci i młodzieży; potrafi lepiej realizować zadania zawodowe, do których należą: wykrywanie uzdolnień, kierowanie ich rozwojem i udzielanie pomocy w wyborze drogi życiowej.

Nauczyciel plastyk powinien posiadać więc cechy typowe dla nauczyciela innych przedmiotów, znajomość metodologii nauczania przedmiotu oraz uprawianie przynajmniej jednej z dziedzin plastyki – malarstwa, grafiki, rzeźby (Popek, 1987, s. 134).

Samodzielne podejmowanie i realizacja działań artystycznych, czyli posiadanie własnych doświadczeń artystycznych, są przejawem dojrzałej postawy związanej z pełnym urzeczywistnianiem swoich uzdolnień. Uczestnictwo poprzez sztukę w życiu społecznym, ekspozycja swoich wytworów jest związana z umiejętnością przezwyciężania barier w twórczości oraz radzenia sobie z tzw. społecznymi kosztami twórczości. Nauczyciel, który jest artystą może lepiej pełnić rolę mentora, mistrza i wzorca osobowego.

Popek (1985, s. 120) podkreśla, że twórcy nie poddają się łatwo gotowym algorytmom dydaktycznym, ponieważ budzą one ich sprzeciw i bunt. Stąd u nauczyciela przedmiotów artystycznych większe zindywidualizowanie stylów oddziaływań dydaktycznych, które, zdaniem tego autora, wynika wprost z postawy twórczej nauczyciela-artysty.

Kierunkiem studiów przygotowujących do zawodu nauczyciela sztuk plastycznych jest Edukacja Artystyczna w Zakresie Sztuk Plastycznych. Po ukończeniu studiów studenci otrzymają dyplom dający możliwość pracy nie tylko z dziećmi ze szkół podstawowych, gimnazjum, liceum profilowanego, ale także organizację działań plastycznych w placówkach pozaszkolnych i kształcenie na poziomie akademickim. Studia te stanowią „połączenie ogólnie humanistycznej wiedzy o współczesnej kulturze z praktyką własnej twórczości plastycznej – malarstwo, grafika warsztatowa, rysunek, projektowanie graficzne, fotografia, rzeźba (*Informator dla kandydatów na studia I stopnia (licencjackie i inżynierskie) w roku akademickim 2007/2008. s. 22, Informator dla kandydatów na studia II stopnia magisterskie uzupełniające w roku akademickim 2007/2008. s.18*) Prawidłowe postawy związane z roz-

wojem własnych potencjalnych uzdolnień powinny być kształtowane już na tym etapie. Należy przypuszczać, że student, który ma wykształcone cechy sprzyjające pełnej realizacji swoich talentów, również w przyszłości, jako nauczyciel, będzie aktywnie uczestniczył w życiu artystycznym.

Najpełniejsza realizacja uzdolnień plastycznych wyraża się w osiągnięciach artystycznych. Działalność plastyczna jest wysoce złożona, zależna nie tylko od predyspozycji psychofizycznych związanych z wiekiem, ale również od powiązanych ze sobą uzdolnień specjalnych (elementarne uzdolnienia plastyczne same w sobie stanowią dość niejednorodną grupę), twórczych, intelektualnych i cech osobowości. Ponadto wszystkie te elementy mogą wchodzić ze sobą w skomplikowane konfiguracje. Jako przykład może tu posłużyć tzw. hipoteza progu, czyli zależność między poziomem twórczości, a poziomem inteligencji – zgodnie z tą hipotezą istnieje pozytywny związek korelacyjny między twórczością, a inteligencją, ale tylko do poziomu $II=120$, powyżej tego progu korelacja jest nieistotna (Nęcka, 2002, s. 122).

Stąd wniosek, że jest zasadne rozpatrywanie tak skomplikowanych aspektów osobowości jak uzdolnienia plastyczne, może odbywać się jedynie z uwzględnieniem specyfiki grupy badawczej: wieku i doświadczenia, grupy zawodowej czy społecznej.

W literaturze przedmiotu istnieją różne próby i sposoby porządkowania zależności między poszczególnymi elementami uzdolnień plastycznych, a cechami osobowości czy osiągnięciami. Najczęściej predyspozycje do osiągnięć artystycznych są z założenia traktowane jako integralny element osobowości twórcy np. poddając analizie dzieła i biografie wybitnych, uznanych twórców o niekwestionowanym dorobku artystycznym. Istnieje bogata literatura poświęcona osobowości ludzi twórczych, których aktywność przejawia się w różnorodnych, często odmiennych dziedzinach, również plastyce. W tej sytuacji działalność plastyczna jest tylko polem realizacji uzdolnień twórczych.

PROBLEM BADAWCZY I HIPOTEZA

Celem niniejszej pracy jest dookreślenie tych cech osobowości studentów, które korelują z osiągnięciami artystycznymi. W związku z tym sformułowałam następujący problem badawczy:

Czy istnieją i jakie są związki między osiągnięciami artystycznymi, a specyficznym układem cech i właściwości jednostki?

Dalsza część pracy poświęciłam więc na empiryczne zweryfikowanie hipotezy zakładającej współzależność między poziomem osiągnięć artystycznych, a stylem aktualizacji siebie.

NARZĘDZIA BADAWCZE

Do weryfikacji hipotezy zostały wykorzystane dwie metody: Skala Osiągnięć Artystycznych autorstwa własnego i Kwestionariusz Stylów Aktualizacji Siebie Zenona

Uchnasta. W dalszej części zostaną zaprezentowane te metody.

a) *Skala Osiągnięć Artystycznych* U. Gembarzy. (SOA)

Skala Osiągnięć Artystycznych jest metodą nową. Powstała jako narzędzie służące do pomiaru osiągnięć artystycznych studentów Edukacji Artystycznej w Zakresie Sztuk Plastycznych. Może być również wykorzystana do badań studentów z kierunków pokrewnych oraz innych osób zajmujących sztukami plastycznymi.

Skala Osiągnięć Artystycznych został skonstruowany jako metoda służąca do badania osiągnięć artystycznych studentów Edukacji Artystycznej.

Przystępując do jej konstrukcji uwzględniłam następujące cechy badanej populacji:

- wiek i okres rozwojowy: wczesna i średnia dorosłość,
- proces zmian osobowości związany z dynamiką rozwojową,
- zindywidualizowanie struktury uzdolnień plastycznych u studentów,
- doświadczenia związane z własną kreacją artystyczną i poziom samoświadomości siebie jako twórcy,
- różnorodność proponowanych przez program nauczania przedmiotów artystycznych, specyfikę kierunku, który jest połączeniem pedagogiki nauczycielskiej i przedmiotów artystycznych,
- nauczanie Edukacji Artystycznej w polskim systemie kształcenia: jednolite pięcioletnie studia magisterskie, lub dwuetapowe – 3-letnie licencjackie i 2-letnie uzupełniające, przygotowujące do zawodu nauczyciela.

U podstaw konstrukcji metody do diagnozy poziomu osiągnięć artystycznych u studentów przyjąłm więc następujące założenia:

- podstawą osiągnięć artystycznych są uzdolnienia, czyli zdolności specjalne,
- zdolności to wykształcone umiejętności, aktywna możliwość wykonywania czegoś (*ability*)
- współczesne modele uzdolnień uwzględniają nie tylko zdolności, ale również cechy osobowości i środowisko społeczne,
- dojrzałym źródłem działania u osób dorosłych jest motywacja wewnętrzna,
- ocena efektów działań artystycznych, czyli osiągnięć artystycznych musi mieć charakter zewnętrzny.

Obiektywną miarą uzdolnień plastycznych są więc efekty tych działań artystycznych, które wynikają z aktywności własnej studentów, a nie są spowodowane procesem dydaktycznym. Metoda pomiaru powinna mieć charakter uniwersalny, to znaczy niezależna od zindywidualizowanych uzdolnień plastycznych studentów (nie powinna preferować jednego z form kreacji plastycznej kosztem innych – np. malarstwa sztalugowego).

Konstrukcja metody przebiegała dwuetapowo. W pierwszym etapie na podstawie rozmów z nauczycielami aka-

demickimi i studentami oraz na podstawie dostępnej literatury, opracowano piętnastopunktową ankietę), zawierającą te formy działań artystycznych studentów, które są przejawem potencjału twórczego i nie wynikają bezpośrednio z przebiegu studiów, ale z aktywności własnej studentów realizacji. Ankieta zawierała m.in. dane dotyczące sprzedaży własnych prac, uczestnictwo w wystawach i różnych konkursach, prace koła naukowego.

W drugim etapie ankietę tą poddano ocenie trzem sędziom kompetentnym, których zadanie polegało na określeniu stopnia determinacji poszczególnych itemów. Przy doborze sędziów kierowałam się następującymi kryteriami:

- bogate doświadczenie dydaktyczne (długi staż pracy dydaktycznej, zatrudnienie w więcej niż jednym ośrodku akademickim),
- własna działalność artystyczna,
- doświadczenie w promocji i marketingu sztuki.

Ocena została dokonana na skali pięciopunktowej – od 1 do 5, gdzie 1 – oznacza „nieistotne”, a 5 – „bardzo istotne”.

Te sposoby realizacji działań artystycznych, które w ocenie sędziów uzyskały średnią ocen co najmniej cztery punkty posłużyły do konstrukcji Skali Osiągnięć Artystycznych.

Metoda ta zbudowana jest z siedmiu punktów, które stanowią pytania otwarte i zamknięte. Zadaniem osoby badanej jest odpowiedzieć na te pytania.

Jest to metoda ilościowa – końcowym wynikiem jest wynik liczbowy.

Skala Osiągnięć Artystycznych (SOA) jest łatwą do wypełnienia – krótką, o prostej instrukcji. Może być stosowana zarówno do badań indywidualnych, jak i grupowych. SOA został skonstruowany jako metoda służąca do badania uzdolnień plastycznych u studentów Edukacji Artystycznej w Zakresie Sztuk plastycznych, ale może być wykorzystana również do badań studentów innych kierunków artystycznych – malarstwa, grafiki, rzeźby.

b) *Kwestionariusz Stylów Aktualizacji Siebie* Z. Uchnasta (KSAS)

Metoda ta służy do badania aktualizacji siebie w aspekcie synergii. Zbudowana jest z 84 twierdzeń, do których należy się ustosunkować poprzez zaznaczenie jednej z pięciu odpowiedzi (od ZF – zawsze fałszywe do ZP- zawsze prawdziwe).

KSAS umożliwia opis następujących wymiarów osobowości:

1. Interakcja z otoczeniem: inicjatywa – uczestniczenie;
2. Zabezpieczanie się: manipulacja pasywna – manipulacja asertywna;
3. Motywowanie się; wiara w siebie – samodyscyplina – mobilizowanie siebie

KSAS zbudowany jest z następujących skal podstawowych:

1. Inicjatywa (INI). Mierzy aktywność, samodzielność, umiejętność nawiązywania kontaktów z innymi oraz umiejętności organizacyjne.
2. Uczestniczenie (UCZ). Mierzy zdolność adekwatnego zachowania w każdej sytuacji – umiejętność dostrzegania tego, co istotne w relacjach z innymi, oraz tego, co specyficzne dla danej sytuacji.
3. Wiara w siebie (WS). Mierzy poziom zaufania w swoje możliwości – zdolność dostrzegania swoich mocnych i słabych stron, samokontrolę i opanowanie w sytuacjach kryzysowych.
4. Samodyscyplina (SD). Mierzy zdolność do automonitoringu – umiejętność dobrego funkcjonowania własnym czasem, energią psychiczną i pieniędzmi.
5. Mobilizowanie siebie (MS). Mierzy zdolność kontroli wewnętrznej (m.in. wytrwałość i zdecydowanie w dążeniu do celu, długotrwałe skupienie się nad problemem).
6. Manipulacja asertywna (MA). Mierzy skłonność do zachowań zmierzających do wysokiej pozycji w grupie lub uznania autorytetów poprzez spryt, przebojowość, zapobiegliwość i działanie na granicy aprobaty.
7. Manipulacja pasywna (MP). Mierzy tendencję do wycofywania, się ukrywania własnych myśli i uczuć, deprecjonowanie własnej wartości, poniżanie się, uciekanie do

Uogólnione wskaźniki skal KSAS umożliwiają pomiar czterech następujących sposobów aktualizacji siebie:

1. Wola Aktualizacji Siebie (WAS). Motywowanie się do aktualizacji siebie; aktywna interakcja z otoczeniem oraz zapewnienie sobie warunków do skutecznej aktualizacji siebie oraz realizacji podjętych zadań i celów (uśrednione wyniki skal: WS, SD, MS).
2. Personalna Aktualizacja Siebie (PAS). Orientacja na intencjonalne interakcje z otoczeniem i oraz adekwatne współdziałanie z innymi osobami współuczestniczenie z nimi w zdarzeniach życiowych; (uśrednione wyniki skal INI i UCZ).
3. Apersonalna Aktualizacja Siebie (AAS). Tendencja do zabezpieczania siebie poprzez sprawowanie kontroli nad otoczeniem i umiejętne korzystanie z jego zasobów dla zaspokojenia swoich potrzeb i realizacji swoich celów. (uśrednione wyniki skal MA i MP).
4. Synergiczna Aktualizacja Siebie (SAS). Styl aktualizacji siebie ukierunkowany na aktywne podtrzymywanie i doskonalenie interakcji z otoczeniem. Wskaźnik SAS oblicza się według formuły równania regresyjnego wyników uzyskanych w skalach podstawowych.

Normalizacja metody została przeprowadzona przez autora na grupie 314 osób.

CHARAKTERYSTYKA BADANEJ GRUPY

Dobór grupy badawczej miał charakter celowy. Znaleźli się w niej studenci starszych lat (IV i V rok studiów pięcioletnich magisterskich oraz studiów dwuletnich uzupełniających) Edukacji Artystycznej w Zakresie Sztuk Plastycznych. Badania zostały przeprowadzone w pięciu ośrodkach uniwersyteckich – w Zielonej Górze, Poznaniu, Kielcach i Lublinie w latach 2005–2006. Łącznie przebadano 173 osoby: 133 kobiety i 40 mężczyzn (Tabela 1).

Tabela 1
Charakterystyka badanej grupy

Płeć	Liczebność grupy	%
M	40	23.12
K	133	76.88
Razem	173	100.00

ANALIZA WYNIKÓW

W początkowym etapie analizy wyodrębniono dwie grupy eksperymentalne – o najniższym i najwyższym poziomie osiągnięć artystycznych. Kryterium podziału stanowił średni wynik ogólny uzyskany w Skali Osiągnięć Artystycznych. Grupy skrajne wyodrębniono w oparciu o odchylenie ćwiartkowe.

W pierwszej grupie, osób o niskim poziomie osiągnięć artystycznych (N-SOA) znalazło się łącznie 50 osób – 41 kobiet i 9 mężczyzn, co stanowi 28.90% badanej populacji. Osoby te uzyskały od 2 do 4 punktów. Natomiast w drugiej grupie, o wysokim poziomie osiągnięć artystycznych (W-SOA) znalazły się 43 osoby (24.85% badanej populacji) – 27 kobiet i 16 mężczyzn. Osoby te uzyskały od 9 do 26 punktów. Wyniki wskazują na nadreprezentację mężczyzn w grupie N-SOA.

W następnym etapie poddano analizie wyniki uzyskane dwóch częściach (skalach podstawowych i czynnikach uogólnionych) Kwestionariusza Stylów Aktualizacji Siebie Z. Uchwała osób z wyodrębnionych grup (Tabela 2).

Graficzna prezentacja tych danych została przedstawiona na Wykresie 1.

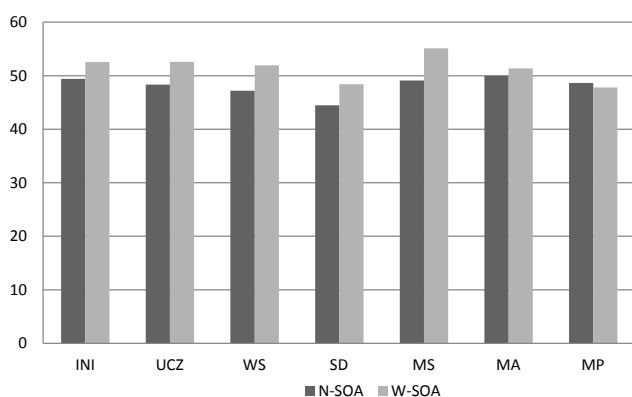
Studentów z o niskim poziomie osiągnięć artystycznych charakteryzuje niska zdolność mobilizowania siebie, słabe rozeznanie co do swoich mocnych i słabych stron, niska samokontrola oraz trudności z opanowaniem się w sytuacjach kryzysowych oraz brak optymizmu pogłębiają u nich brak zaufania we własne możliwości (WS).

Ponadto cechuje je niska zdolność kontroli wewnętrznej. W sytuacji osiągania celu mają trudności w skupieniu się nad problemem, są mało skuteczne, mało zdecydowane. Gdy zaistnieje potrzeba skutecznego działania w sytuacji trudnych zadań – reagują nieadekwatnie (MS). Występuje u nich tendencja do niskiej samodyscypliny, co przejawia się słabą umiejętnością dobrego

Tabela 2

Porównanie średnich wyników podstawowych skal KSAS u studentów o niskim (N-SOA) i wysokim (W-SOA) poziomie osiągnięć artystycznych

Podstawowe skale KSAS	N-SOA N=50		W-SOA N=43		T	P
	M	Σ	M	Σ		
INI – Inicjatywa	49.42	9.78	52.53	8.57	-1.62	.1086
UCZ – Uczestniczenie	48.34	10.73	52.58	8.14	-2.12	.0363
WS – Wiara w siebie	47.20	9.51	51.95	8.76	-2.49	.0145
SD – Samodyscyplina	44.46	11.94	48.40	9.53	-1.74	.0857
MS – Mobilizowanie siebie	49.10	9.85	55.12	7.39	-3.29	.0014
MA – Manipulacja asertywna	50.00	9.43	51.37	12.38	-.61	.5463
MP – Manipulacja pasywna	48.66	8.73	47.81	10.35	.43	.6699

Wykres 1. Profile z wyników średnich w podstawowych skalach KSAS dla grup N-SOA i W-SOA

gospodarowania własnym czasem, energią, pieniędzmi oraz przywiązywaniem małej wagi do porządku, dokładności oraz wysokiej jakości wykonywanej pracy, a także brakiem umiejętności panowania nad chwilowymi impulsami i zachciankami. Cechy te utrudniają efektywność pracy i konsekwencję działania w sytuacji osiągania celów (SD).

Osoby z grupy N-SOA mają niską zdolność adekwatnego reagowania w sytuacjach społecznych. Mogą mieć trudności w dostrzeganiu tego, co istotne w relacjach z innymi oraz tego, co specyficzne dla danej sytuacji (UCZ).

Studenci o wysokim poziomie osiągnięć artystycznych mają dobre rozeznanie co do swoich mocnych i słabych stron – są wytrwali, optymistyczni nawet wtedy, gdy pojawiają się trudności i sytuacje kryzysowe; potrafią dojrzałe przyjąć zasadną krytykę. W sytuacjach kryzysowych osoby te są opanowane, nie uciekają w świat fantazji i marzeń. Cechy te pomagają im przezwyciężyć trudności w dążeniu do celu i zapewniają skuteczność działania (WS).

Osoby te są zdolne do samokontroli, wytrwale i dyscyplinowane w sytuacji dążenia do celu, potrafią długotrwale skupić się nad rozwiązywanym problemem. Traf-

nie reagują w obliczu trudnych zadań i dlatego działają skutecznie (MS).

Studenci z grupy W-SOA mają tendencję do samodyscypliny wyrażającej się w dobrym gospodarowaniu własnym czasem, energią i pieniędzmi, przywiązują wagę do porządku, dokładności, solidności, punktualności oraz dbałości o wysoką jakość wykonywanej pracy; są efektywni w pracy i konsekwentni w dążeniu do celu (SD).

Zdolnością wpływającą korzystnie na funkcjonowanie społeczne osób z grupy W-SOA jest trafność odczytywania sytuacji społecznych – dostrzeganie tego, co specyficzne dla danej sytuacji i tego, co istotne w relacjach. W relacjach z innymi ludźmi osoby te są wspaniałomyślne, chętne do niesienia pomocy; w kontakcie potrafią być zrównoważone, zrelaksowane, pełne poczucia humoru (UCZ).

Zaprezentowane w Tabeli 3 wyniki średnie zostały przedstawione graficznie na Wykresie 2.

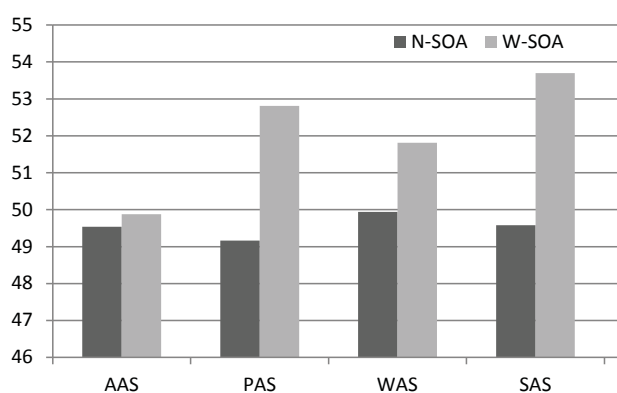
Osoby z grupy N-SOA charakteryzuje słaba wola aktualizacji siebie (WAS) niski poziom mobilizacji siebie (MS). Mała wiara we własne możliwości (MS) oraz obniżona samodyscyplina (SD) utrudniają realizację celów. Osoby te w sytuacjach społecznych reagują nieadekwatnie, nie są nastawione na podtrzymywanie interakcji z otoczeniem (UCZ). Ten styl funkcjonowania w istotnym stopniu utrudnia dojrzałą, synergiczną aktualizację własnych potencjalności (SAS).

Osoby z grupy W-SOA aktualizują swoje potencjalne możliwości w sposób dojrzały, zarówno w odniesieniu do relacji personalnych, jak i dojrzałości wolitywnej – to znaczy, że „...ich styl aktualizacji siebie jest ukierunkowany na aktywne podtrzymywanie i doskonalenie interakcji z otoczeniem oraz adekwatne współdziałanie w relacjach interpersonalnych i społecznych” (Uchnast, 2006, s. 16), czyli osiągnęły poziom synergicznej aktualizacji siebie. Dojrzałość wolitywną, wolę aktualizacji siebie (WAS) realizują poprzez mobilizowanie siebie (MS), wiarę w siebie (WS), oraz tendencję do samodyscypliny (SD). Personalna aktualizacja siebie (PAS) realizowana jest u tych osób poprzez uczestniczenie (UCZ) – adekwatne uczestniczenie w sytuacjach społecznych; spontaniczne niesienie pomocy, wspaniałomyślność, poczucie humoru oraz umiejętność zrelaksowanego sposobu bycia.

Tabela 3

Porównanie średnich (M, σ) uogólnionych wskaźników KSAS dla studentów o niskim (N-SOA) i wysokim (W-SOA) poziomie osiągnięć artystycznych

Uogólnione wskaźniki KSAS	N-SOA N=50		W-SOA N=43		T	P
	M	Σ	M	Σ		
AAS – Apersonalna aktualizacja siebie	49.54	6.82	49.88	9.20	-.21	.8374
PAS – Personalna aktualizacja siebie	49.16	9.38	52.81	7.54	-2.05	.0435
WAS – Wola aktualizacja siebie	46.94	7.96	51.81	7.28	-3.06	.0029
SAS – Synergiczna aktualizacja siebie	49.58	10.09	53.70	8.64	-2.09	.0390

Wykres 2. Wyniki średnie w uogólnionych wskaźnikach KSAS grup N-SOA i W-SOA

DYSKUSJA WYNIKÓW I WNIOSKI

W wyniku przeprowadzonych badań potwierdziła się hipoteza dotycząca współzależności między poziomem osiągnięć artystycznych, a stylem aktualizacji siebie.

Zawód nauczyciela plastyki łączy w sobie kompetencje pedagogiczne i artystyczne, co pozwala na tworzenie różnych sylwetek nauczyciela tego przedmiotu: od artysty uczącego innych, po pedagoga zajmującego się tylko nauczaniem przedmiotu. Wprawdzie środowisko nauczycieli akademickich podkreśla duże znaczenie uprawiania własnej twórczości artystycznej przez studentów motywując ich do aktywności w tej dziedzinie, jednak do końca nie wiadomo, na ile te postulaty zostały zinterioryzowane przez grupę badanych osób.

Uzyskane dane umożliwiają opis sylwetki studenta Edukacji Artystycznej, który ma wysoki poziom osiągnięć artystycznych (opis ten został ujęty w poprzedniej części artykułu). Synergiczna aktualizacja siebie i związane z nią osiągnięcia artystyczne są u studentów przejawem urzeczywistniania swojego potencjału rozwojowego i świadczą o lepszym przygotowaniu do pełnienia w przyszłości roli zawodowej. Dlatego dla środowiska akademickiego istotne jest dookreślenie oddziaływań dydaktycznych i pozadydaktycznych stosowanych ze

strony uczelni sprzyjającym wysokim osiągnięciom artystycznych studentów.

Wnioski z badań mogą być inspiracją dla dalszych poszukiwań naukowych. Interesującym zagadnieniem byłoby przeprowadzenie porównań między osiągnięciami artystycznymi studentów polskich i studentów z innych krajów – zwłaszcza w kontekście kształtowania postawy sprzyjającej realizacji potencjału twórczego.

Wspieranie rozwoju cech osobowości sprzyjających urzeczywistnianiu talentu plastycznego u studentów można rozpatrywać nie tylko w kontekście przyszłej pracy nauczyciela: urzeczywistnianie własnych zdolności artystycznych stanowi również wartość samą w sobie. W obecnej rzeczywistości charakteryzującej się natłokiem informacji i częstymi zmianami osoby mogą odczuwać jeszcze większą potrzebę sensu życia – drogą do poszukiwania tego sensu może być sztuka.

LITERATURA

- Informator dla kandydatów na studia I stopnia (licencjackie i inżynierskie) w roku akademickim 2007/2008. (2007) Zielona Góra, Biuro Promocji Uniwersytetu Zielonogórskiego.
- Informator dla kandydatów na studia II stopnia magisterskie uzupełniające w roku akademickim 2007/2008. (2007) Zielona Góra, Biuro Promocji Uniwersytetu Zielonogórskiego –do wprowadzenia
- Limont, W. (1994) *Synektyka a zdolności twórcze. Eksperymentalne badania stymulowania rozwoju zdolności twórczych z wykorzystaniem aktywności plastycznej*. Toruń; Wydawnictwo UMK.
- Nęcka, E. (2002) *Psychologia twórczości*. Gdańsk: GWP
- Popek, S. (1985). *Z badań nad uzdolnieniami plastycznymi dzieci młodzieży*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Popek, S. (1987). Teoretyczne podstawy badań nad zdolnościami i uzdolnieniami. W: S. Popek (red.), *Z badań nad zdolnościami i specjalnymi dziećmi i młodzieżą*. Lublin: Wydawnictwo UMCS.
- Read, H. (1976). *Wychowanie przez sztukę*. Wrocław – Warszawa – Kraków – Gdańsk: Ossolineum.
- Uchnast, Z. (2006). *Samoaktualizacja czy aktualizacja siebie: spór o paradygmat ekspresji czy synergii*. Konferencja naukowa: Aksjologiczne i psychologiczne aspekty doświadczenia indywidualnego. Akademia Pedagogiczna w Krakowie 18-20.X.2006.